

Commissie voor de beëindiging van Discriminatie tegen Vrouwen.

Slotopmerkingen van het zesde periodieke rapport van Nederland.

1. De Commissie beschouwt het zesde periodieke rapport van Nederland (CEDAW/ C/NLD/6) in haar 1457de en 1458 de vergaderingen op 10 november 2016 (zie CEDAW/C/ SR. 1457 en 1458). De lijst van onderwerpen en vragen van de commissie staan in CEDAW/C/NLD/Q/6 en de antwoorden van Nederland staan in CEDAW/C/ NLD/Q/6/.

A. Introductie

2. De Commissie stelt het op prijs dat de Overheid haar zesde periodieke rapport heeft ingediend. De Commissie waardeert ook de geschreven antwoorden op de lijst van punten en vragen, die de pre-sessionale werkgroep heeft gesteld. Zij verwelkomt de mondelinge presentatie van de delegatie en de verdere uitleg die gegeven werd in antwoord op de vragen, die de Commissie heeft gesteld tijdens de dialoog.

3. De Commissie prijst de delegatie van hoog niveau van de Overheid, die geleid werd door Hare Excellentie Mw. Jet Bussemaker, Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De delegatie bestond ook uit de Minister van Onderwijs, Familiebeleid en Levenslang Onderwijs, Aruba, en vertegenwoordigers van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;

het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties; het Ministerie van Veiligheid en Justitie; het Ministerie van Gezondheid, Welzijn en Sport; het Ministerie van Onderwijs, Familiebeleid en Levenslang Onderwijs, Aruba; het Ministerie van Buitenlandse Zaken, Aruba; het Ministerie van Algemene Zaken en Buitenlandse Betrekkingen, Curaçao; het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport, Curaçao;

het Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn, Curaçao; het Ministerie van Gezondheid, Sociale Ontwikkeling en Arbeid, St. Maarten; Bureau Buitenlands Betrekkingen, St. Maarten; het Ministerie van Buitenlandse Zaken; en de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland in de Verenigde Naties in Geneve.

B. Positieve Aspecten

4. De Commissie verwelkomt de vooruitgang geboekt vanaf haar beschouwing in 2010 van het vijfde periodieke rapport van de Overheid (CEDAW/C/NLD/5) omtrent de introductie van de wetswijzigingen, in het bijzonder de volgende wetten;

- (a) De nieuwe Wetboek van Strafrecht voor St. Maarten waarin de definitie van “victim of domestic abuse” wordt uitgebreid met partners of metgezellen, in 2015;
- (b) De Verplichte Meldingscode (Huiselijk geweld en Kindermisbruik), in 2013;
- (c) Het nieuwe Wetboek van Strafvordering voor Aruba, die inter alia, bepaling bevat over de achtervolging van een andere persoon, in 2012;
- (d) De wijziging van de Wet voor Gelijke geslachtsbehandeling, die in 2011 van kracht werd;
- (e) De Wijziging van Boek 1 van de Burgerwetboek voor Curaçao, die het mogelijk voor ouders maakt om over de achternaam van hun kind te beslissen, in 2010.

5. De Commissie verwelkomt de prestaties van de Overheid om haar wettelijke kader te verbeteren met als doel de snelle afschaffing van discriminatie tegen vrouwen en de bevordering van gelijkheid van geslachten, zoals de overname van het volgende:

- (a) Het Nationale Actieprogramma ter Bestrijding van Discriminatie, in 2016; en
- (b) Het Actieplan tegen Discriminatie op de Arbeidsmarkt, in 2014.

6. De Commissie verwelkomt de ratificatie en goedkeuring van de Overheid van de volgende internationale en regionale verdragen in de periode sedert de beschouwing van het vorige rapport;

- (a) Het Verdrag ter bescherming van de Rechten van Personen met een Handicap, in 2016;
- (b). Het Verdrag van de Europese Raad ter Voorkoming en Bestrijding van Geweld tegen Vrouwen en Huiselijk geweld (Het Verdrag van Istanbul), in 2015, en
- (c). Het Vrije Protocol van het Verdrag tegen Martelingen en andere Gruwelijke Onmenselijke of Vernederende Behandelingen of Straffen, in 2010.

7. De Commissie stelt het op prijs dat de overheid na de beschouwing van het zesde periodieke rapport van plan is een conferentie te organiseren samen met niet-gouvernementele organisaties over het vervolg van de conclusies van de Commissie in februari 2017.

C. De belangrijkste zorggebieden en aanbevelingen van het Parlement

8. De Commissie benadrukt de cruciale rol van de wetgevende macht om ervoor te zorgen dat het Verdrag ten volste wordt uitgevoerd (zie de mededeling van de Commissie over haar relatie met parlementariërs, die zij in de 45 ste zitting in 2010 heeft gedaan).

Zij nodigt de parlementen van de vier landen uit om volgens hun mandaat de nodige stappen te nemen omtrent de uitvoering van de huidige conclusies tussen nu en de volgende rapportageperiode onder het Verdrag.

Wettelijke status van het Verdrag

9. De Commissie heeft de verklaring van de Overheid gelezen; daarin staat dat hoewel alle verdragsbepalingen bindend in de Overheid zijn, artikel 93 van de Grondwet stelt dat slechts de bepalingen van het verdrag die onafhankelijk uitgevoerd kunnen worden bindend zullen worden na de publicatie. Dit betekent dat ze direct toepasbaar zijn in de huiselijke wettelijke orde. Artikel 94 van de Grondwet stelt ook dat de grondwettelijke regels die in werking zijn gesteld niet van toepassing zijn als ze in strijd zijn met zulke verdragsbepalingen.

De Commissie merkt op dat verdragsbepalingen die een direct invloed hebben op de betrokkenen onder artikel 93 meteen door een persoon kunnen worden toegepast maar dat tijdens een rechtszaak er geen beroep kan worden gedaan op de bepalingen zonder zo'n invloed. De Commissie benadrukt haar vorige aanbevelingen (CEDAW/C/NLD/CO/5, par. 12) en merkt met bezorgdheid op dat enkele bepalingen uit het Verdrag die als niet direct toepasselijk in de Overheid worden beschouwd nog niet tot binnenlandse wetten zijn omgezet.

10. De Commissie benadrukt haar vorige aanbevelingen (CEDAW/C/NLD/CO/5, par. 13) en raad de Overheid aan om zonder vertraging de bepalingen in het Verdrag die niet direct toepasselijk zijn om te zetten en regels te formuleren tegen de kennelijke schending van ieder recht dat in het Verdrag aan personen is toegewezen.

De uitvoering van het Verdrag

11. De Commissie merkt op dat de Overheid een proces van constitutionele herstructurering heeft ondergaan als gevolg van de wijziging van de Grondwet zodat Curaçao en St. Maarten de status land hebben gekregen net als Aruba. De Commissie merkt ook op dat na de herstructurering, de Overheid nu uit vier landen bestaat en dat de andere drie eilanden Bonaire, St. Eustatius en Saba, die samen Nederland in het Caribisch gebied zijn, nu de status van Nederlandse gemeente hebben ontvangen.

De Commissie benadrukt haar vorige aanbevelingen (CEDAW/C/NLD/CO/5, par. 14) en merkt met bezorgdheid op dat ondanks de pogingen om hen te elimineren, de verschillen in de uitvoering van de bepalingen in het Verdrag zichtbaar zijn in de vier landen, vanwege het beleid van de Overheid dat elk gebied verantwoordelijk is voor de uitvoering van het Verdrag.

12. Op basis van haar vorige aanbevelingen (CEDAW/C/NLD/CO/5, par. 15) en de Aanbevelingen Nr. 26 (2010) over de kerntaken van de Overheden, benadrukt de Commissie dat de overheveling van macht de Overheid niet ontheft van haar verantwoordelijkheden onder het Verdrag ondanks haar interne bestuurlijke afspraken. Derhalve adviseert de Commissie de Overheid om het coördinerende mechanisme van de partij te versterken om een sterke en consistente uitvoering van de Verdragsbepalingen in alle landen en overheidsentiteiten te waarborgen.

Toegang tot gerechtigheid

13. De Commissie benadrukt de pogingen van de Overheid om toegang van vrouwen tot justitie te vergemakkelijken. De Overheid heeft echter de aanbevelingen van de Commissie in haar besluit in *De Blok et al v. The Netherlands*, Communication No. 36/2012 (CEDAW/C/57/D/36/2012) waarin de Commissie stelt dat de Overheid artikel 11, par. 2(b) had geschonden, niet uitgevoerd. De Commissie merkt op dat een van de auteurs een rechtelijke procedure tegen de Overheid is begonnen. De plaatselijke rechtbank besliste dat artikel 11, paragraaf van het Verdrag direct invloed had en dat de Overheid het Verdrag had geschonden.

De Commissie merkt met bezorgdheid op dat de Overheid en de Employee Insurance Agency (UWV) tegen dit besluit in beroep was gegaan. De Commissie is van mening dat de schending van het besluit van de Commissie door de Overheid de toegang van vrouwen tot de rechtsgang ernstig heeft benadeeld en dat deze weigering vrouwen er toe dwingt nieuwe rechtsprocedures te beginnen om de aanbevelingen van de Commissie uit te voeren naast de vereiste om huiselijke mogelijkheden uit te putten voordat zij hun zaak aan de Commissie ter behandeling kunnen voorstellen.

14. Volgens de Aanbevelingen Nr. 33 (2015) over de toegang van vrouwen tot the rechtsgang en de Standpunten over Communicatie Nr. 36/2012, *De Blok et al. v. The Netherlands*/ (CEDAW/C/57/D/36/2012), verzoekt de Commissie de Overheid om de aanbevelingen van de Commissie in dit document direct uit te voeren en duidelijke stappen te nemen om voorzieningen te treffen voor alle betrokken vrouwen.

Nationaal mechanisme voor de vooruitgang van vrouwen en gender mainstreaming

15. De Commissie verwelkomt de pogingen van de Overheid om samenwerking te garanderen tussen de verschillende entiteiten van het nationale mechanisme van de partij ten behoeve van de vooruitgang van vrouwen en om samenwerking met niet-

gouvernementele organisaties te bevorderen op het gebied van vrouwenrechten. De Commissie is echter bezorgd om het volgende:

- (a). Een samenhangende strategie en een beleid is niet uitgestippeld om de bepalingen in het Verdrag uit te voeren en het meeste beleid is gender-neutraal;
- (b). Er is geen tijdschema voor de introductie van een geïntegreerde gender-mainstreaming op Aruba
- (c). Op Curaçao is er geen beoordeling gedaan op het effect op het geslacht en geen analyse gemaakt van het budget voor de geslachten, en:
- (d). De coördinatie en management van de pogingen tot gender mainstreaming zijn niet genoeg zichtbaar op Sint. Maarten.

16. Op basis van de vorige conclusies (CEDAW/C/NLD/CO/5, par. 19), verzoekt de Commissie de Overheid om:

- (a). Een nationaal beleid en strategie te ontwikkelen en over te nemen voor de uitvoering van de bepalingen uit het Verdrag, de uitvoering van de strategie voor de gender mainstreaming op gemeentelijke en andere niveaus te versterken en om te garanderen dat alle betrokken overheidsorganisaties goed begeleid en ondersteund worden in hun pogingen de strategie uit te voeren, inclusief voldoende menskracht, technische en financiële middelen;**
- (b). Goede samenwerking te bevorderen en een duidelijk management van het nationale mechanisme ter bevordering van de emancipatie van vrouwen op alle niveaus te waarborgen;**
- (c). De toegang tot de resultaten van de studie op het effect op mensenrechten te garanderen en er voor te zorgen dat compliance checks transparant wordt uitgevoerd.**
- (d). Er voor te zorgen dat het integrale Nationale Beleid over het Geslacht die op Aruba wordt voorbereid uit gender-mainstreaming bestaat en om het effect van alle wetten en het beleid op het geslacht te toetsen.**
- (e). Het effect op het geslacht te beoordelen en het geslacht te begroten op Curaçao; controlemechanismen te introduceren om de voortgang goed te beoordelen en het invloed van zulk effect in te schatten;**
- (f). Duidelijkheid en samenhang te garanderen in de coördinatie en management van de inspanningen op het gebied van gender-mainstreaming in St. Maarten door autoriteiten waaronder het Departement van Sociale Ontwikkeling en het Departement van Gemeenschapsontwikkeling, Familie en Humanitaire Zaken.**

17. De Commissie is bezorgd over het potentiële negatieve effect van een mogelijke verschuiving van institutionele financiering van niet-gouvernementele organisaties van vrouwen naar projectsubsidies bij de Overheid, die geleid heeft tot een verzwakking van deze organisaties voor vrouwen, onder welke organisaties voor zwarte vrouwen en vrouwelijke migranten.

18. De Commissie adviseert de Overheid om ervoor te zorgen dat de financiering van organisaties die werk verrichten op het gebied van vrouwenrechten, inclusief organisaties van zwarte vrouwen en vrouwelijke migranten duurzaam verloopt om hen de kans te geven effectief bij te dragen in de uitvoering van het Verdrag. Tijdelijke maatregelen.

19. De Commissie is verheugd omdat de Overheid de wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek Deel 2 in 2013 heeft overgenomen. Middels deze overname heeft de partij als doel 30 procent van het bestuur en de directie van grote bedrijven uit vrouwen te laten bestaan. Niettemin is de Commissie bezorgd omdat tijdelijke maatregelen niet zijn overgenomen om de de facto gelijkheid te versnellen tussen vrouwen en mannen in andere gebieden van het Verdrag, in het bijzonder onderwijs, de politiek en het openbare leven.

20. De Commissie adviseert de Overheid om tijdelijke maatregelen te nemen, zoals statutaire quota's in alle sectoren in het Verdrag waarin vrouwen ondervertegenwoordigd zijn, zoals leidinggevende functies in de overheid, overheidsbedrijven, de privé en de academische sector. De Commissie stelt voor dat zulke maatregelen specifieke doelstellingen en een tijdsschema moeten omvatten, volgens artikel 4, paragraaf 1 van het Verdrag en aanbeveling nr. 25(2004) van de Commissie over tijdelijke maatregelen om substantieve gelijkheid tussen vrouwen en mannen in alle sectoren van het Verdrag waarin vrouwen benadeeld worden en ondervertegenwoordigd zijn te garanderen.

Stereotypen en slechte gewoontes.

21. De Commissie verwelkomt de inspanningen van de Overheid ter bestrijding van discriminerende stereotypen van mannen en vrouwen en slechte gewoontes zoals vrouwelijke besnijdenis, eerwraak, gedwongen huwelijken.

Contramaatregelen werden in 2015 bekrachtigd. De Commissie is echter bezorgd omdat:

(a) Stereotype van rollen van mannen en vrouwen in het gezin en de samenleving nog steeds bij de Overheid voorkomen;

(b). De media en de reclame nog steeds stereotype, seksuele beelden vertonen van vrouwen en in de zelfregulering van de media, waaronder de Stichting voor de Reclame Code, deze zaak niet voldoende wordt aangepakt;

(c) Discriminerende stereotypen en haatdragende toespraken gericht zijn tegen Moslims, migranten en vrouwelijke asielzoekers;

(d) Vrouwen en meisjes nog steeds besnijdenis dreigen te ondergaan, gedwongen huwelijken nog steeds worden gesloten en vrouwen nog steeds het slachtoffer zijn van eerwraak en;

(e). Transseksuele kinderen nog steeds een operatie krijgen om hun geslacht te veranderen.

22. De Commissie adviseert de Overheid om:

(a) Een uitgebreide strategie te ontwikkelen om discriminerende stereotypes van vrouwen en mannen in het gezin en de gemeenschap te bestrijden. De strategie moet een controlemechanisme bevatten om de impact van de maatregelen te beoordelen en zo nodig actie te ondernemen.

(b) De Mediawetgeving te wijzigen volgens artikel 2 (f) en 5 (a) van het Verdrag zodat stereotypen als discriminerend worden beschouwd;

(c) De samenwerking met belangrijke actoren te versterken en bewustwordingscampagnes te financieren ter bevordering van positieve en niet stereotype beelden van vrouwen in de media, de reclame en een onderzoek te verrichten naar de mogelijke effect van seksistische beelden van vrouwen en meisjes in de media en de mate waarin deze geweld tegen vrouwen uitlokken;

(d). Meer inspanningen te verrichten om stereotypen van moslimvrouwen, migranten en vrouwelijke asielzoekers, die het onderwerp zijn van haatdragende toespraken en racistisch geweld, te bestrijden;

Geweld tegen vrouwen

(e) Slechte praktijken zoals gedwongen huwelijken, vrouwelijke besnijdenissen en eerwraak uit te bannen en data over deze praktijken te verzamelen;

(f) Een gezondheidszorg protocol voor transseksuele kinderen te ontwikkelen om te garanderen dat kinderen en hun ouders goed geïnformeerd worden over alle mogelijkheden, dat kinderen zoveel mogelijk betrokken worden in de beslissingen in de medische behandeling en dat hun keuzes zoveel worden gerespecteerd.

Geweld tegen vrouwen

23. De Commissie is verheugd dat de Overheid inspanning om geweld tegen vrouwen aan te pakken door middel van de overname van de Social Support Act (2015) waarin het concept sociale ondersteuning wordt uitgebreid met veiligheid in de huiselijke sfeer en de bekrachtiging van het Verdrag van de Europese Unie ter Bestrijding van geweld tegen vrouwen en Huiselijk geweld in 2015 (het Istanbul Verdrag). De Commissie is echter bezorgd om het volgende:

(a) Het hoog aantal vrouwen die slachtoffer zijn van huiselijk geweld, vooral van geweld door hun partner;

(b) 29 procent van plegers van huiselijk geweld die rechterlijk uit huis zijn gezet in hun oude patroon terugvallen; 24.6 procent van de gevallen zijn ernstig en 5.8% zeer ernstig;

(c) Het gebrek aan data over geweld gebaseerd op het geslacht, waaronder huiselijk geweld, op Bonaire, St. Eustatius en Saba; huiselijk geweld wordt vaak met armoede en woningnood in verband gebracht;

- (d) Het gebrek aan data over het effect van de uitbreiding van de Social Support Act 2015 met veiligheid in de huiselijke sfeer en over het samengaan van geweld tegen kinderen en huiselijk geweld tot het onderwerp ‘ veilige huissituaties’;
- (e) Het gebrek aan informatie over het effect van maatregelen genomen na de verandering van aanpak om gender-neutrale politie tegen geweld op basis van geslacht in te zetten;
- (f) Informatie over geweld tegen homoseksuele, biseksuele, transseksuele en interseksuele vrouwen.

24. Volgens aanbevelingen Nr. 19 (1992) over geweld tegen vrouwen, verzoekt de Commissie de Overheid om:

- (a) Inspanningen om geweld tegen vrouwen te bestrijden, inclusief huiselijk geweld, te intensiveren door ervoor te zorgen dat justitie en de politie goed getraind zijn om geweld tegen vrouwen te identificeren, onderzoeken en te vervolgen;**
- (b) De bekrachtiging van het uitzettingsbevel te garanderen en te controleren om recidivisten te bestrijden; recidivisten plegen vaak ernstige vormen van geweld tegen vrouwen;**
- (c) Verzamel informatie over alle vormen van geweld tegen vrouwen; maak een onderscheid op basis van de leeftijd, de relatie tussen de geweldpleger en het slachtoffer, de beschermingsmaatregelen, de vervolging en de bestraffing van de geweldplegers op Bonaire, St. Eustatius en Saba;**
- (d) Beoordeel de opvangcentra die door plaatselijke autoriteiten worden bestuurd na het samengaan van kindermisbruik met CEDAW/C/NLD/CO/6 organisaties tegen huiselijk geweld en publiceer informatie over het effect van deze veranderingen in het volgende rapport;**
- (e) Verander het beleid tegen huiselijk geweld om de gender-neutrale met een gender-gevoelig aanpak te vervangen waarbij de aandacht gericht is op het identificeren van de genderspecten van huiselijk geweld;**
- (f). Intensiveer de inspanningen om geweld tegen homoseksuele, biseksuele, transseksuele en interseksuele vrouwen te bestrijden.**

25. De Commissie merkt op dat terwijl de plegers van huiselijk geweld in de Overheid pro deo rechtshulp kunnen krijgen, de slachtoffers alleen in bijzondere omstandigheden hierop aanspraak kunnen maken.

26. De Commissie adviseert de Overheid om ervoor te zorgen dat alle slachtoffers van huiselijk geweld gratis rechtsbijstand kunnen ontvangen.
Mensenhandel en prostitutie

27. De Commissie verwelkomt de sterke toename in de bestrijding van mensenhandel: speciale aanklagers en chercheurs worden ingezet. De Commissie is ook verheugd dat sinds januari 2013 alle gevallen van mensenhandel door speciale rechters worden gehoord om hun capaciteit en kennis over mensenhandel

uit te breiden. De Commissie is echter bezorgd over de handel in vrouwen en meisjes voor de prostitutie en over de informatie dat de Overheid gericht is op de bestrijding van mensensmokkel in plaats van mensenhandel.

28. De Commissie adviseert de Overheid om effectieve wetgeving tegen mensenhandel uit te voeren door ervoor te zorgen dat de daders vervolgd en bestraft worden en dat de slachtoffers vroeg geïdentificeerd, beschermd en begeleid worden.

29. De Commissie merkt op dat prostitutie legaal is in de Staat. De Commissie is bezorgd over het gebrek aan informatie over programma's voor vrouwen die uit de prostitutie willen stappen en het gebrek aan maatregelen gericht tegen het vervolgen van 'lover boys', die vrouwen en meisjes in de prostitutie uitbuiten. De Commissie is ook bezorgd omdat een gepland onderzoek onder vrouwen in de prostitutie nog moet worden verricht op Aruba. De Commissie merkt op dat de ontwerp landsverordening over de Regulering van Prostitutie en de Bestrijding van Misbruik in de seksindustrie, waarin bepalingen over de verplichte registratie van vrouwen in de prostitutie werden verwijderd en de plicht van een klant om de registratie te verifiëren, in het Huis van Afgevaardigden werd aangenomen en nu bij het Parlement zit.

30. De Commissie adviseert de Overheid om:

(a) Informatie in het volgende periodieke rapport te schrijven over specifieke programma's voor vrouwen die uit de prostitutie willen stappen, waaronder alternatieve werkkansen, en maatregelen te nemen zoals vervolging om de exploitatie van vrouwen en meisjes door zogenaamde 'lover boys' te bestrijden.

(b) Onderzoek te verrichten naar vrouwen in de prostitutie op Aruba en de juiste stappen te nemen om de exploitatie in de prostitutie te bestrijden; programma's op te stellen voor vrouwen die uit de prostitutie willen stappen;

(c) Ervoor te zorgen dat de na de overname van een wetsvoorstel over de Regulering van Prostitutie en de Bestrijding van Misbruik in de Seksindustrie, toezicht op gemeenten wordt gehouden om erop toe te zien dat ze vrouwen in de prostitutie niet illegaal registreren. CEDAW/C/NLD/CO/6

Deelname aan het politieke en openbare leven

31. De Commissie is verheugd over de inspanningen van de Overheid om de vertegenwoordiging van vrouwen in leidinggevende functies te vergroten zoals de ontwikkeling van een actieplan met als doel: tenminste 30 procent van vrouwen in het ambtenarenapparaat. De Commissie is ook verheugd dat door de inspanningen van de Overheid het Parlement en de regering nu uit tenminste 30 procent vrouwen bestaat. De Commissie is echter bezorgd over:

- (a) Het lage aantal vrouwelijk wethouders, professoren en senior diplomaten;
- (b) Een ondervertegenwoordiging van vrouwen in hoge bestuurlijke posities in het politieke en openbare leven op Curaçao.

32. De Commissie adviseert de Overheid om:

- (a) Maatregelen te blijven nemen om het aantal vrouwen in de politiek en het openbare leven te verhogen, vooral bij de overheid, de universiteit en in buitenlandse betrekkingen;**
- (b) Maatregelen te introduceren, inclusief tijdelijke maatregelen volgens artikel 4, paragraaf 1 van het Verdrag en de Aanbevelingen van de Commissie Nr. 25 (2004) over tijdelijke maatregelen en Aanbevelingen Nr. 23 (1997) over vrouwen in de politiek en het openbare leven, om de volle vertegenwoordiging van vrouwen in gekozen en benoemde organen, waaronder bestuurlijke functies, te versnellen.**

Onderwijs

33. De Commissie merkt op dat het onderwijsniveau in de samenleving hoog is en zij verwelkomt het aantal maatregelen om de toegang van vrouwen en meisjes tot het hoge onderwijs te verbeteren. De Commissie is echter bezorgd over:

- (a) De scheiding in het onderwijs, vooral in het hoger en beroepsonderwijs; de ondervertegenwoordiging van vrouwen en meisjes in traditionele jongensvakken in het HAVO en VWO;
- (b) Het negatieve effect van het gebrek aan maatregelen voor zwangere studenten in het MBO en hoger beroepsonderwijs; de uitvoering van de Work and Security Law, 2015 over onderzoekers met een tijdelijk contract die met zwangerschapsverlof gaan en zodoende uit het onderwijs stappen: hierdoor benadeelt de wet het academische toekomstperspectief voor vrouwelijke studenten en wetenschappelijke onderzoeken die in het voordeel van de gemeenschap kunnen zijn;
- (c) De informatie dat op Aruba meisjes boven 15 jaar minder vaak naar school gaan in het hoger onderwijs; en
- (d) Informatie dat op Curaçao vrouwen en meisjes nog steeds voor de traditionele studies kiezen hoewel ze op de universiteit twee keer zo veel zijn als jongens.

34. De Commissie adviseert de Overheid om:

- (a) Hun aanpak van discriminerende stereotypes en de structurele barrières, die meisjes kunnen uitsluiten van studies zoals natuurkunde, technologie, informatie en wiskunde te versterken;**
- (b) Het gebrek aan beleid voor onderwijsinstellingen gericht op zwangere studenten aan te pakken, het effect te beoordelen van de specifieke uitvoering van beleid zoals the Work en Security Law 2015 voor zwangere onderzoekers met tijdelijke contracten die zwangerschapsverlof hebben en om de omstandigheden te verbeteren voor vrouwen om hun studie af te maken, carrière te maken in onderzoek en om te garanderen dat vrouwen onderzoek aan de universiteiten kunnen blijven verrichten;**

9

- (c) Programma's op te stellen om ervoor te zorgen dat meisjes hun school afmaken (basis en voortgezet onderwijs);**
 - (d) Acties op Curaçao te ondernemen om vrouwen en meisjes aan te sporen traditionele studies voor jongens aan de Universiteit van Curaçao te volgen, zoals het creëren van faciliteiten als studiebeurzen en studiebegeleiding.**
- Werkgelegenheid**

35. De Commissie verwelkomt de overname van de Flexible Working Arrangements Law die bekrachtigd werd in januari 2016 en de overname van de National Action Plan on Discrimination in the Labour Market. De Commissie is echter bezorgd om de discriminatie op de arbeidsmarkt waarin vrouwen meestal parttime werken vanwege de verantwoordelijkheid voor de zorg van hun kinderen waardoor hun carrièreontwikkeling en pensioenopbouw benadeeld worden.

De Commissie is bezorgd over:

- (a) Het verschil in salaris tussen mannen en vrouwen deels omdat veel vrouwen part time werken;**
- (b) Het verschil in ouderschapsverlof tussen mannen en vrouwen; vrouwen nemen vaker ouderlijk verlof dan mannen hoewel mannen nu meer aanspraak hierop kunnen maken;**
- (c). Minder aanspraak op kinderbeijslag en andere voorzieningen voor kinderen;**
- (d) Het gebrek aan informatie aan de Commissie over de deelname van vrouwen en migranten op de arbeidsmarkt en de uitbuiting van vrouwen uit de etnische minderheidsgroepen op het werk; vaak werken zij langer dan normaal;**
- (e) Een hoog aantal zwangere vrouwen die gediscrimineerd worden volgens een studie aan Het Nederlands Instituut voor Mensenrechten en de gevallen van seksuele intimidatie op het werk die niet gerapporteerd worden.**
- (f) De positie van vrouwen uit minderheidsgroepen die mogelijk gediscrimineerd zullen worden en de kwetsbare positie van vrouwen op Aruba, Curaçao en St. Maarten;**

(g) het gebrek aan sociale voorzieningen en bescherming op het werk voor huishoudelijke hulp hoewel de Home Services Wet is bekrachtigd.

36. De Commissie verzoekt de Overheid om:

(a) Haar inspanningen te verhogen om gelijke kansen voor vrouwen op de arbeidsmarkt te garanderen en meer kansen voor vrouwen te creëren full-time te werken door de kern van het probleem - minder aanspraak op kinderbeijlag - aan te pakken.

(d). Gevallen van discriminatie wegens zwangerschap en seksuele intimidatie te onderzoeken; de betrokken personen te sanctioneren resp. straffen CEDAW/C/NLD/CO/6.

10

(e) Beleid en maatregelen te introduceren om discriminatie tegen vrouwen uit minderheidsgroepen en vrouwen op Aruba, Curaçao en St. Maarten te bestrijden en

(f). De Home Services Regulations te wijzigen om te garanderen dat vrouwelijke huishoudelijke hulp wettelijk beschermd worden en aanspraak maken op sociale voorzieningen; de International Labour Organisation Convention Nr. 189 (2010) over fatsoenlijk werk voor huishoudelijk hulp te bekrachtigen.

Gezondheid

37. De Commissie verwelkomt de stappen die door de Overheid zijn gemaakt om stakeholders, zoals dokters en verzekeringsmaatschappijen, bewust te maken van de noodzaak voor gezondheidszorg voor mannen en vrouwen. Er moet een strategisch plan gemaakt worden voor een gezondheidszorgprogramma met een brede draagvlak. De Commissie is echter bezorgd omdat er geen informatie is gegeven over de werknemers, de technische en de financiële ondersteuning voor dit programma en omdat geen aandacht is besteed aan vormen van discriminatie. De Commissie is voorts bezorgd omdat:

(a). Medicijnen tegen menstruatie zoals Misoprostol op doktersrecept nog steeds niet verkrijgbaar zijn bij apotheken;

(b). Abortus illegaal is op Sint Maarten en volgens het Wetboek van Strafrecht iedereen die de betrokken persoon met abortus helpt strafbaar wordt gesteld;

(c). Op Curaçao voorbehoedsmiddelen niet in het medische pakket voorkomen; hoewel ze goedkoop bij de door de overheid gefinancierde bedrijven kunnen worden gekocht gebruikt slechts een klein aantal vrouwen moderne voorbehoedsmiddelen.

(d). In sommige plaatsen op Curaçao onvoldoende specialisten zorg tegen HIV/AIDS aan bieden; hoewel antiretrovirale medicijnen verkrijgbaar zijn, kan de

werking ervan moeilijk worden gemeten; de medicijnen zijn 17 keer duurder dan de prijzen op de internationale markt.

(e) Het aantal HIV-patiënten stijgt op Aruba.

38. De Commissie adviseert de Overheid om:

(a). In de volgende periode informatie te verstrekken over het strategische gezondheidsprogramma, in het bijzonder informatie over de werknemers, de technische en financiële ondersteuning van het programma en speciale aandacht voor vormen van discriminatie;

(b). Ervoor te zorgen dat medicijnen die de menstruatie regelen, zoals Misoprostal, bij de apotheek verkrijgbaar zijn;

(c) Het Wetboek van Strafrecht in St. Maarten te wijzigen met het oog op de legalisatie van abortus in geval van verkrachting, incest, het gevaar voor het leven, de fysieke of de geestelijke gezondheid van de zwangere vrouw, ernstige beschadiging van de foetus en de decriminalisatie van abortus in alle andere gevallen om ervoor te zorgen dat het nieuwe beleid over seksuele en reproductieve gezondheid van het Ministerie van Gezondheidszorg, Milieu en Natuur de toegang tot veilige, medische en legale abortusmethodes volgens de voorgenoemde regels garanderen volgens de aanbevelingen Nr. 24 (1999) over vrouwen en gezondheid;

(d) Bewustwordingsprogramma's te formuleren om (seksueel actieve) vrouwen en tieners op Curaçao aan te sporen moderne voorbehoedsmiddelen te gebruiken; om de drempel bij de toegang tot deze middelen weg te nemen;

(g) Maatregelen te nemen. o.a. de werving en training van medisch personeel, om ervoor te zorgen dat de gespecialiseerde HIV/AIDS medische zorg CEDAW/ C/NLD/CO/6 11 overal op Curaçao verkrijgbaar is, de toegang tot antiretrovirale medicijnen te verzekeren en hun kosten te verlagen;

(h) De oorzaken van de stijging van het aantal HIV/AIDS patiënten op Aruba te analyseren en concrete maatregelen te nemen om dit probleem aan te pakken, inclusief het uitvoeren van preventieprogramma's en het gebruik van anticonceptie door vrouwen en tieners.

De benadeelde groep vrouwen

39. De Commissie merkt met bezorgdheid op dat vrouwen en kinderen een hoger risico lopen in armoede te leven dan mannen en dat vrouwen minder pensioen krijgen dan mannen waardoor oudere vrouwen vaker in armoede leven dan mannen. Vrouwen werken vaker in de informele sector waardoor ze niet economisch onafhankelijk kunnen zijn. Vrouwelijke migranten worden vaker

gediscrimineerd ondanks de pogingen van de Overheid om hen in de samenleving te integreren.

40 De Commissie adviseert de Overheid om;

(a) de belangrijkste redenen voor armoede onder oudere vrouwen te identificeren inclusief de factoren volgens welke vrouwen een lagere pensioen ontvangen zoals: laagbetaalde banen en deeltijdbanen;
(b) Maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat vrouwen en meisjes niet teveel werk in de informele zorg verrichten; (c) haar programma's te intensiveren om alle vormen van discriminatie tegen vrouwelijke migranten te bestrijden.

Vrouwen op het platteland

41. De Commissie verwelkomt de uitvoering van de Population Decline Action Plan 2015-2019, waarin een strategie wordt uitgestippeld om het effect van de afname van de bevolking in de steden te meten. De Commissie is echter bezorgd over het gebrek aan de integratie van een perspectief voor het geslacht in het plan; de bevolkingsafname gaat gepaard met een vermindering van transportmogelijkheden en sociale voorzieningen, die vrouwen disproportioneel beïnvloeden.

De Commissie ook bezorgd omdat vrouwen op Curaçao, vooral die met een lage inkomen, moeilijk het openbare transport en andere diensten kunnen gebruiken.

42. De Commissie adviseert de Overheid om het perspectief van het geslacht in de Population Decline Action Plan 2015-2019 te integreren en informatie in het volgende periodieke rapport te verstrekken over de algemene situatie van vrouwen op het platteland, minder stedelijke gebieden en het effect van de bevolkingsafname op de toegang van vrouwen tot het openbare transport, werk, gezondheidszorg en andere primaire voorzieningen.

Huwelijks- en familierelaties

43. De Commissie merkt op dat de Overheid zich inspant om het fenomeen slavernij in het huwelijk aan te pakken. De Commissie is bezorgd over:

(a) Het gebrek aan informatie over de vraag of rechters in de Overheid systematisch huiselijk geweld beoordelen voordat ze het voogdijschap over het kind beslissen.

(b) Het gebrek aan informatie over de vraag of rechters, in geval van boedelscheiding, rekening houden met het verschil in het inkomen van de partners en het menselijke CEDAW/C/NLD/CO/6 12 kapitaal; over de vraag of rechters rekening houden met het verschil in inkomen tussen de partners welke het gevolg is van discriminatie op basis van geslacht op de arbeidsmarkt, de kloof tussen het inkomen van de man en de vrouw en onbetaald werk dat vrouwen verrichten, zoals de zorg voor de kinderen.

- (c) Informatie dat de inburgeringscursus voor de gezinshereniging moeilijker is geworden waardoor laaggeschoolde vrouwen niet voor het examen slagen.
- (d) Het gebrek aan informatie over de vraag of rechters bevoegd zijn om het wet over slavernij in het huwelijk uit te voeren; in dit geval leggen ze een boete op een partner die onterecht niet meewerkt aan een scheiding.

44. De Commissie adviseert de Overheid om:

- (a) door middel van o.a. de training van rechters er voor te zorgen dat geweld tegen vrouwen thuis in acht wordt genomen in de beslissing om een partner voorgedij over een kind toe te kennen of visitatierecht te verlenen; rechters erop te wijzen dat huiselijk geweld de ontwikkeling van het kind beschadigt;**
- (b) Volgens aanbevelingen Nr. 29 (2013), artikel 16 van het Verdrag (economische gevolgen van het huwelijk, familierelaties en huwelijksontbinding) onderzoek te verrichten naar de economische gevolgen van een scheiding voor beide partners, met speciale aandacht voor het inkomensverschil tussen de partners en voor het menselijke kapitaal waarin dit verschil onder de aandacht wordt gebracht: het is het gevolg van discriminatie op de arbeidsmarkt, de kloof tussen de inkomens en het disproportionele aandeel van vrouwen in onbetaald werk; de Overheid moet nagaan of rechters rekening houden met deze factoren in hun beslissing;**
- (c) De inburgeringscursus te vernieuwen om ervoor te zorgen dat deze cursus geen nadeel is voor de gezinshereniging van laaggeschoolde vrouwen;**
- (d) Bewustwordingscampagnes over slavernij in het huwelijk voor rechters en ordehandhavers te organiseren om dit fenomeen uit te roeien.**

Vrouwen, vrede en veiligheid

45. De Commissie is verheugd over de inspanningen van de Overheid op het gebied van vrouwen, vrede en veiligheid; de overname van de National Action Plan on Women, Peace and Security (2016-2019); de deelname van de Overheid in projecten om landen, die door oorlog worden geteisterd, te reconstrueren en de actieve rol van de Overheid in de preventie en oplossing van conflicten in veel gebieden. Al onderkent de Commissie dat de Overheid het effect op mensenrechten beoordeelt inclusief vrouwenrechten voordat zij de vergunning op de export van wapens goedkeurt, is de Commissie toch bezorgd omdat de bevolking de beoordeling van de Overheid niet kan toetsen.

46. De Commissie adviseert de Overheid om:

- (a) Aanbevelingen Nr. 30 (2013) van de Commissie over het beschermen van vrouwen in oorlog; vrouwen in oorlog- en naoorlogse situaties goed te beschouwen; te garanderen dat het effect van de export van wapens op vrouwenrechten grondig wordt getoetst voordat vergunningen voor de export**

worden afgegeven in landen waar wapens direct of indirect kunnen worden ingezet om de rechten van vrouwen en meisjes te schenden.

(b) Te garanderen dat strategieën voor economisch herstel gelijkheid tussen mannen en vrouwen inhouden en dat vrouwen betrokken worden in het ontwerp van deze strategieën en programma's;

(c) Formele en informele pogingen van vrouwen om conflicten te voorkomen te ondersteunen; in conflictoplossingsprocessen technische hulp te geven aan landen die uit de oorlogssituatie komen; de deelname van vrouwen hierin actief te stimuleren. CEDAW/C/NLD/CO/6 13

De Verklaring van Beijing en het Platform voor Actie

47. De Commissie roept de Overheid op om de Verklaring van Beijing en het platform voor Actie aan te wenden om de bepalingen van het Verdrag uit te voeren.

2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling

48. De Commissie roept de Overheid op de gelijkheid tussen man en vrouw degelijk te verwezenlijken volgens de bepalingen van het Verdrag in de uitvoering van de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling.

Verspreiding

49. De Commissie verzoekt de Overheid te garanderen dat de huidige conclusies tijdig bekend worden gemaakt in de officiële talen van het land en naar alle belangrijke instituten worden gestuurd (nationaal, regionaal en lokaal), in het bijzonder de Overheid, de ministeries, het Parlement en de Rechterlijke Macht. Op deze manier worden de conclusies grondig uitgevoerd.

De bekrachtiging van andere verdragen

50. De Commissie merkt op dat de navolging van de Overheid van de negen belangrijkste internationale instrumenten voor de mensenrechten zal betekenen dat vrouwen in alle aspecten van hun leven hun rechten ten volste benutten. Derhalve stimuleert de Commissie de Overheid te overwegen om het Verdrag ter Bescherming van de Rechten van Alle Buitenlandse Arbeiders en Hun Familieleden te bekrachtigen.

Eindbeschouwingen

51. De Commissie verzoekt de Overheid om binnen twee jaar schriftelijke informatie te verschaffen over de gemaakte stappen om de aanbevelingen in paragraaf 22(b)&(c), 24 (c) en 36(d) uit te voeren.

52. Voorbereidingen voor het volgende rapport

De Commissie nodigt de Overheid uit om haar zevende periodieke rapport in november 2020 naar de Commissie te sturen. In geval van vertraging moet het rapport de hele periode omvatten tot aan de dag waarop het naar de Commissie is gestuurd.

53 De Commissie verzoekt de Overheid om onderstaande richtlijnen te volgen: “Harmonized guidelines on reporting under the international human rights treaties, including guidelines on a common core document and treaty-specific documents” (HRI/MC/2006/3 and Corr.1).